

Státur og Kirkja.

Eins og Pilatus á sinni royna tey bæði »Dimma« og »Tgkr.« at tváa hendurnar og sigu seg uttan skylda í tí, íð fram er komið av søguni um at javnaðarmenn vilja oyða alla religiún.

Hvat ið hesi bláð hava skrivað um hetta máli er fyrri mæð okkunnugt av teirri ársók, er vit sum á havinum ferðast, ikki kunnu fylgja so væl við tí, ið blóðini bera fram. Tó, eitt er mæð ikki ókunnugt, og tað er at sjálvstýrsmenn og sambandsmenn nýttu hetta til skrymsl á veljarafundum, og hvi var tað? Sjálvandi fyrri at vinna stemmur til lótingsvalið. Hesi menn søgu seg, at hava góðar grundir fyrri tí, teir fóru fram. Grundin var tann, at niðri í Danmark ætlaðu, javnaðarmenn og frælslynlir menn at skilja kirkju og stát sundur. Annað var tað, at javnaðarmenn høvdu á stevnu-skrymsl hesi orð: »Religionen er priyat Sage.

Nú kunnu vit spyrja: Er hetta so?

Tað sum hendi niðri í Danmark seinasta vetur var, at teir politisku flokkarnir íhaldsmenn og vinsturamenn eisini komu ásamt um, at niðursteta eina nevnd til at granska viðurskiptini millum kirkju og stát, og um líkindi vóru, so fyrririka at kirkja og státur, kundu skiljast. Tað, at nevnd var kosin hesi áttan var at frælsis-glema í tí stóra kirkjuljóðinum ikki var, til stóðar. Hesi menn, ið komu ásamt um at seta hesa nevnd, vóru allir á einum máli um, at tað kundi verid forvitnisligt at vita, um kirkjuljóðið var heft av státtinum, og at tað kann vera heft av státtinum til vissar tíðir og í vissar mátar, er ikki at ivast í. Hetta hevur »Arbejdss« víst á í »F.-S.-D.« nr. 40 í ár.

Tað at javnaðarmenn í stevnu-skrá síni hava orðini: »Religionen er priyat sage« er nakað annað. Hesi orð siga bæði nóg og lítið, tó ættanin er greidd. Óll trúnarsamfund samarætt. Tað offentliga styðjar tað eina ikki meir enn annað, og givið er tað, at trúnarsamfund, sum státturin, skal ráða uppi í er ringast fyrrikomið av øllum.

Mæð dómur ikki at nýta bíbliuna til politiskt tjak. Als ikki hugar mæð tað heilagu skrift til inngangsorð í einum politiskum blaði; tá heldur senda tað serstakliga, men hesa ferð eri eg noyddur at nema eitt sindur við Bíbliuna.

Tá nú javnaðarmenn yvirhøvu dáma hetur fríkirku enn statskirkju, er tað ikki at lasta teir fyrri. Ein og hvør, ið dómur at fremja Guðs orð her á foldum, má hava hesa stóðu. Lesa vilt nú Bíbliuna íggjógnum, finna vit, at hetta er tann av alfaðiri ávísta leiðin.

Lata við Bíbliuna upp, finna vit í 4. M. 22. k. søguna um Bílaal. Tí hesa søgu vísir hin tilítkni ápostulur, Paulus, tá hann sigur: Og hvad Samklang er der mellem Gud og Bílaal — 2 Kor. 6,15. Bílaal fyrstíllar

her verðina, meðan Kristus tað hann elskar; tveir mótsætningar, ið eru ómetaliga ymiskir. Áður enn vit sleppa Bíbliuni vil eg nevna nokur skriftstóð. »Lati keisaran hava tað ið hansara er og Guð tað ið Guðs er«, Luk. 20,25; og so til endan tey lóðingarmiklu orð, ið Kristus segði áður enn hann doyði og sum vit finna í Joh. 18,36:

»Mit Rige er ikke af denne Verden«...; um so var, ja, so hevði hann latið sínar hermenn stríft fyrri seg, eins og tað hevur verið gjørt mangar ferðir síðani. Óll kenna tey ymisku trúnaðar-kríggini. Og nú tey fyrstu kristnu, var tað statskirkja ella ikki? Nei, hesi fyrstu kristnu livdu frí av statsligari fyriskipan. Var kanska ápostulin Paulus lontur av státtinum? Nei. Ikki fyrr enn langt aftaná byrjaði tann verðsliga lógávan at fáa vald yvir kirkjuni.

Tann fyrsti ráðharri ið byrjaði við at nýta kristindóm til vápn í heraði, var hin tilítkni keisarin Konstantin hin stóri (312-37). Í árinum 321 gav hann eina sokallaða hviluðags-lóg. Hon var lítil í umfatan, men tó byrjanin til at ráðharrar (óansað trúnarstóðu) língu lógávuvald yvir kirkjuni. Um hesa lóg sigur biskup dr. theol. A. Chr. Bang:

»Af alle Konstantins Forordninger, sigtende til at sammen-smelte Kristendom og Heden-skab, er ingen mere gennemskuelig end denne hans Lovgivning. De Kristne dyrkede deres Kristus, Hedningene deres Solgud; ifølge Kejserens Opfatelse var Objektet for begge Religioners Dyrkelse væsentlig den samme...« (Kirken og Romerstaten, Kristiania 1779, síðu 255).

Eg haldi, at tað torvar ikki at nýta fleiri vitnisburðir. Tann ið vil vita hvussuljóðið hetta arbeiði spakuliga gekk fyrri seg kann t. d. lesa tað, ið kirkju-søguskrivarin Mosheim skrivur, við at lesa »Luthers reformatoriske Skrifter« og aðrar av honum skrivaðar bókur, vil hann finna Luthers áskoðan um hvat bági tað var fyrri kirkjuljóðið at tað offentliga ráddi, og til stóð: »Forskel mellem Statskirkens og Meto-distkirkens Troslære (M. Hansen).

Konstantin tann stóri byrjaði í 321 at vinna vald yvir kristindóminum. Í árinum 391 vóru heidningatemplini afturlatin við magtboði av keisara Theodoriusi hinum stóra. Men hetta var ikki tað sama sum, at all hesi túsundtals menniskjur vóru kristin, og við tað, at tað offentliga fekk yvirvaldið á kirkjulærni, bleiv alt so av-skeplað, at menn sum t. d. Morten Luther, Johan Huss, Zwingli, Calvin og Melancton máttu seta seg ímóti.

Og tað sama hendir aftur í dag og hevur til fylgi, at prestarnir í fólkakirkjuni siga farvel til kirkjuna sum eina státsinsti-tútion, ið verður kastað aftur og fram millum ymissar politiskar flokkar.

Tað, at kirkjunistarin Dahl á sinni læt uppskot koma til hesa nevnd, var vegna pastor Rordams stóðu innanfyri fólkakirkjuna; hvat teir nú koma á samt um niðri í Danmark, veit eg ikki, ikki heldur eru Føroy-ingar í hesu nevnd, so vit skulu nokk svara fyrri okkum tá tað nemur við føroyskar kirkjur, men ein ting er givið, skal fólkakirkjan verða Statskirkja, so skal státturin ráða, skal hon ikki verða tað, so skal státturin einki hava at siga; men javnaðarmenn vilja ikki at státturin skal ráða yvir trúnni. Trú er einstaklingsins stóða yvirfyri Guði, tá so fleiri trúgvandi koma saman og eru av einari fatan, so er trúnarsamfund ið stovnað, og tá so fleiri uppfatanir eru til stóðar, verða fleiri trúnarsamfund, og eiga tey øll at vera líka fyrri státtinum.

Endamálið javnaðarmann: »Religionen en priyat Sage,« er og verður fylgt av øllum, ið leita upp eftir á náttúrligum grund-lagi.

Streymur.

POST FESTUM

Føroyar-Noreg eitur ein valsar, ið er komponeraður av Oliver Effersee, og vart fyrstu ferð dansað til henda valsar niðari í Havn — á Løgtingi. Alt kemur fyrst til Havnar, og sjálvandi víldi harra Effersee ikki bróta gamlan føroyskan sið, hóast hann er ættur úr Íslandi. Jóannes Paturssonar buldrandi fylkingar- og uppreistrakvæði, ið hann yrkti í 1906, er nú so moderniserað, at tað er komið forbi vanligan »two-steps«, og snurrað verður runt uttan høpi og skil um spurningin: Føroyar-Danmark. Í vetur yrkti harri Edw. Mitens ein tónleik, ið skýrdist: Føroyar-Jersey, sjálvsagt við »spaghjári« — tað var ein slags »Charleston«. Hesi dansir ganga hvør um annan á Løgtingi — og tingmennirnir »engagerer« hvønn annan. Effersee »engagerer« Patursson: »Hvat skal tað vera?« »Føroya-Grønland!«, er aftursvarið frá Effersee. »Eg týni ikki, heldur Jóannes,« bið onkran annar!

Harmonikan, ið allar Føroyingar eru um at halda, verður drigin út og inn, stundum drygnandi og langan og til aðrar tíðir so týtt, sum teir neyðar armur á spelumanninum eru mentir at leika aftur og fram. Dunið hoyrist langt út um land, og spurt verður nær teir gevast við hesum leiki. At teir spekjast tað móðin kennaist, er tó ein lítil uggi.

So kemur »pausar«, spelumenn blaka tólini undir bordið og sita starandi fyrri einki. »Crayons« flinnur fram eina ferðabók, og meðan hann blaðar í hesari bók, kemur framúr honum: »Anonymous,« »Presse-Ötalle-ser«, »in memoriam,« »plagiats« o. s. fr. Ein lærdur maður við ongum skili, sanniliga. Serst á flann, Føroyingur, ið talar danskt við Føroyingar? Er hann hann ikki visur? Á já. Nú telur hann: »Det går tilbage Hakons,« meðan ristur hann við hovinum.

Eitt frálíkt trøggjumynstur fyrri lótingsmenn, ið nú eru farnir at bevilja peningar til ymisk stórnál.

Ein fyrri og annar eftir rapla be-villingarnir út úr hollini í Havn, lótingshysinum. Alvarsníkt! Er hetta altsamt fyrri ein, ið situr og líður á. Nú fara teir at tala: Okkara óvriðheit sýtur okkum at hava norskt flagg uppi!... Nevnd verður sett til at skarva burtur av amtmansins stóra flögi. Samtykt.

Okkara jarðbók er í ógvuliga ringum skili. Nú má flögið hjálpa. Tegn eina lotu. — Tingið bevilgar 31 kr. 11 oyrr. Samtykt.

Sneðingar biðja dansingid hjálpa sær við stundningi til »svirkis«. Her má læst hakað nóg. Og nóg verður latið: Tingið faltar 50.000 kr. í leysari luft, (ótti at verið »shumbuge« í leysari luft.) Samtykt.

Lovfiskingar vilja hava eina jarð-amóður. Nei, har er so sjáldan nakað at gera fyrri eina jarð-amóður. Tingið kann einki gera.

Javnaðarmenn vilja hekkja valretts-arátturin til øll val og taka burtur keyrili, ið nýttar verður við skenar-sfýrisval. Kortane. O. s. fr. o. s. fr.

Aftur á komandi Ólavsokur byrjar leikurin av nýggjum. Ikki er tað heilt lítið hesa leikur kostar. Í uppgerisnum stendur: »Løgtingsmendes Diæter og Rejsendegifter 1500,00.« Har kundi ivaleyst stáði: Fyri skógvasilt og tilspilli, 15000 krónur og 50 oyrr.

»Leikum fagurt á foldum...«

—S—

Skud med Fiske-Trawleren

Den engelske Trawler blev bødret af en dansk Kanoebaad.

I Grimsby gives der foreleden Meddelelse om en Begivenhed, der havde fundet Sted udenfor Færoerne, og som er egnet til at vække Opsigt. Det meddeles, at Trawleren »Helvetia« af Grimsby var bleven stoppet af en dansk Kanoebaad, der affyrede Skud og lod bebovnet Mandskab lægge sig langs med Trawlerens Skibsside. Skipperen fik Ordre til at tæge sine Papirer med over i Kanoebaaden. De blev gennemgaaede og fotograferede af en Officer, hvorefter Trawleren fik Lov at sejle.

»Helvetias« Ejer er nu i Færd med at sende en udfordrig Beretning til det engelske Udenrigsministerium.

Fiskaprisirinnir.

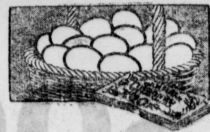
Í ár hava fiskaprisirinnir skákad sær so, at teir hava givið mongum grund til at irða seg. Keypmennirnir hava tó minstu grund til iðran og fiskimennirnir mestu. Nú er lítið eftir av saltfiski; men tó ikki sort. Summir keypmenn hava nóg og nakrir fiskimenn hava eisini óseldan fisk. Prisirnir eru nú 52 oyrr. eif. Keypmannahavn »við Kaj« og betaling við skjolum her fyrri saltfisk, og Klippfiskaprisurin er eisini skriðin væl upp, kr. 37,50 fyrri pakkun, var rindað fyrri síðstu avskiping og øll merkir eru til at hann ikki stoggar fyrr enn omanfyri 40.

Er tað so logið at keypmenn iðra seg sum seldu klippfisk fyr 25 á 27 kr. og at fiskimenn iðra seg sum seldu saltfisk fyr 30 dansk ella 37 ísl. oyrr.? men aftaná eru allir menn visir.

Hovdu fiskimenn duga at staðið saman um virking og solu av teirra egna fiski, høvdu teir ið hvussu er sama tjans sum keypmennirnir; men til tess týskt langt at vera fram enn.

Fundur. 31. oktober kl. 8. sp. heldur stjórn Føroya Fiskimannafelags, sín ársfund í Arbeidsmannafelagshúsinum í Tórshavn.

Dagskráin er eftir felagslógin grein 14:

Karswood

fær hosnini til at koma seg skjótt aftur, tá tey eru fjadursir, og vissar tygum, at tey verpa eisini hesa heit-ligir tíð. Les tað, sum herri Leo Madsen, Vikso, skrivur um Karswood hosnabólublandið:

»Tá eg nú havi brúkt tygara hosnabólubland íð vikur, og hosnini verpa tveirreissur so mong eg, skal eg biðja tygum senda mær 4 pakkur.«

Um tygum blanda eitt sindur av Karswood uppi hjá dagliga turru ella vala fóðri, fáa tygum uppi 14 ferðir virðið av teim ótlogtu peningum aftur í eggum.

Keyp tó alt fyrri eitt ein pakka við Karswood hjá tygara handilsmanni ella í tygara keypslufag — tað kemur at vissa tygum mongdir av eggum alt heyst og allan veturin við.

Heildsøla Karl Schulz & Co. København K.

- 1) Roknskapur fyrri 1927.
- 2) Val av felagskrivara og roknskapsskráskara.
- 3) Onnur mál sum fyrri eru logd.

Millum fyllogd mál eru tey sum ættanin er at taka upp í ráðgerðina við reiðararnar um kontraktina fyrri næsta ár.

Heimkomin skip. Til Vestmanna er komin: »Petra« 35.000.

Úr Føroyum.

Tórshavn.

Skipafelagið Føroyar.

S/S »Havhestur« er komin frá Hull við 300 tons av kofi, 125 tons av stykkjagóði og 35 tons av ísl.

S/S »Tjaldur« kom íggjár frá Keypmannahavn við ferðafólki og gott 500 tons av stykkjagóði.

Frk. Anna Petersen

fra København, afrejste med S/S »Lyra«. Frk. Petersen, der har været paa Agitations-Tourne for Afholdssagen, har i den kortle Tid hun var paa Færoerne afholdt ret mange Moder. Foruden de Moder hun har afholdt paa Sudero, saavel i Vaag som i Trangisvaag, har hun holdt ikke mindre end 3 Moder paa Ejde samt 2 offentlige Moder i Tórshavn.

At hendes Arbejde for Afholdssagen ogsaa vil bære Frugter her paa Færoerne, kan man være overbevist om, især da man erfarer at nye Afholdsgorganisationer har set Lyset under hendes Ophold paa Færoerne. Det er Frugten allerede for hun rejste herra.

Frk. Petersen er en udmærket Taler. Hun talte om Afholdsarbejdet med en Inderlighed og Varme, som kun den kan, for hvem Afholdsarbejdet er blevet en Hjertesag.

»Thorshavns Totalafholdsförening«s 50 Aars Jubilæum

fejredes i Lørdags. Der var holdt Gæster fra de forskellige Afholdsgorganisationer, der bragte Jubilæren Lykønskninger.

Der var med ca. 150 Deltagere til Festen, der først afsluttedes hen paa Morgenstunden.

Nýggj kolsøla.

S/S »Havhestur« legði íggjár at landi við Jens Andersens brúgv við kofi til Chr. Holm-Jacobsen.